

SAVAŞ MI BARIŞ MI?

Serkan Yıldırım

Savaş, aslında insanoğlu için tarih boyunca normal olarak kabul edilmiş bir olgudur. İlk çağlardan günümüze, insanoğlunun binlerce yıllık hikayesi, savaşlar üzerine temellenmiş ve gelişmiştir. Geçmişimize baktığımızda en rahat görebileceğimiz şey, savaşın devletlerarası ilişkilerin temeli sayıldığını görmek olacaktır. Savaşlarda başarılı olan kral ya da padişah, başarılı yönetici olarak kabul edilmiştir. Mesela, eğer seferden yenik dönüyorsa bir hükümdar, bundan daha utanç verici bir şey olamaz onun için halkının karşısında. Bu algı 20.yy'a kadar böyle süregelmişse de, Birinci Dünya Savaşı bu mentaliteyi değiştiren olay olmuştur. 20 milyon insanın hayatını kaybettiği ve kaybolduğu savaşın yıkıcı sonuçları bununla kalmamış, bu insanların geride kalan aileleri de tarif edilemez acılar çekmişlerdir. İşte bu noktada insanoğlu tarih boyunca normal olarak algıladığı savaş kavramını sorgulamaya başlamış ve "Acaba alternatif bir yol bulabilir miyiz? ; Acaba savaş yerine barış yoluyla sorunlarımızı çözebilir miyiz?" sorularını yanıtlamaya çalışmıştır.

Birinci Dünya Savaşı sonrası dönem, ortaya çıkan bu barış umutlarının yeteri kadar yeşermesi için maalesef elverişli bir ortam sunamamıştır. Milletler Cemiyeti'nin başarısızlığı ve 1929 Büyük Buhranı dünyayı tekrar savaş noktasına getirmiş ve ilkinden de vahim sonuçlar doğuran ve 70 milyona yakın insanın yaşamını yitirdiği ve kaybolduğu İkinci Dünya Savaşı yaşanmıştır. Bu tarihten itibaren dünyamız böyle bir yıkıma tekrar tanık olmamıştır. Bunda, Savaş sonrası dönemde atılan barış çabalarının etkisi olduğu kadar, ironik başka bir etken daha vardır: **Nükleer Silahlar...** Evet, İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde her ne kadar kelimenin tam anlamıyla dünyada bir barış ortamı hakim olmamışsa da, iki dünya savaşında yaşanan yıkım gibi felaketlerde yaşanmamıştır. Nükleer silahların caydırıcılık etkisi bu noktada çok önemli bir role sahip olmuştur.

Bilindiđi üzere tarihte ilk ve tek atom bombası kullanımı İkinci Dünya Savaşı esnasında Amerika tarafından Japonya'nın Hiroşima ve Nagazaki kentlerine atılan atom bombalarıdır. Çok ilginçtir ki, o tarihten günümüze kadar geçen süre zarfında, nükleer silahlara yapılan yatırımlar katlanarak artmışsa da insanoğlu tekrar bir atom bombası kullanımı tecrübe etmemiştir. Bunun en önemli nedeni, Hiroşima ve Nagazaki'den sonra, başta Sovyetler Birliği olmak üzere diğer devletlerin de atom bombası üretmeleri ve nükleer kapasitelerini artırmaları

olmuştur. Birden fazla devletin elinde nükleer silah bulunması, bu silahların caydırıcılık özelliğini doğurmuştur. Okçu analojisi tam da bu noktada işimize yaramaktadır. Çok basit bir ifadeyle birbirlerine oklarını yöneltmiş iki okçu düşünün: bunlardan birisi oku fırlattığı an diğeri de bunu görüp kendi okunu fırlatacak ve sonuç iki okçunun da ölümü olacaktır. ABD ve Sovyetler Birliği'nin durumu da tam olarak böyleydi. İki devletten herhangi birisi nükleer füzenin düğmesine bastığı an diğerin de aynı şekilde cevap vermektan başka seçeneği kalmayacak ve sonuç küresel bir nükleer felaket olacaktır.

İşte Soğuk Savaş'ın soğuk olarak kalmasının nedeni de bu caydırıcılık etkisidir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra nükleer silah kullanımına ramak kalan nokta 1962 yılında yaşanan Küba Füze Krizi olmuş; "caydırıcılık" etkisi sayesinde Soğuk Savaş sıcak harbe dönüşmemiştir. ABD'nin Türkiye'ye Jüpiter isimli uzun menzilli füzeler yerleştirmesine tepki olarak Sovyetler Birliği de Küba'ya füze konuşlandırmaya başlamış; ABD'nin casus uçaklarının bu durumu keşfetmesiyle de dünya, 13 günde nükleer felaketin eşiğine gelmiştir. Eğer caydırıcılık etkisi olmasaydı belki de insanoğlu üçüncü ve son dünya savaşıyla birlikte kendi varlığını tarihten silecekti (Bu 13 günlük yoğun diplomasi dönemi ABD ve Sovyetler Birliği arasındaki meşhur "kırmızı hat" ya da "sıcak hat"ın ortaya çıkmasına vesile olmuştur).

Caydırıcılık her ne kadar yaşanabilecek bir nükleer felaketin önüne geçmiş olsa bile, insanoğlu halen savaş olgusunu yaşamından çıkarabilmiş değildir. Bugün dünyanın bir çok yerinde çeşitli sebeplerden ötürü çıkan savaşlardan dolayı binlerce masum insan yaşamını yitirmeye devam etmektedir. Bu durum Birleşmiş Milletler gibi savaş sonrası dönemin barış umuduyla ortaya çıkan ürünlerinin misyonlarını tam olarak yerine getiremediğini göstermektedir. Daha önceki yazımda da belirttiğim gibi, her gün büyük bir hızla değişen dünya, artık eskilerin kalıplarından kurtulmalı ve gerçekten barışa hizmet edecek fikirler üretmeye başlamalıdır. Her ne kadar mentalite olarak artık savaşları normal bir olgu olarak kabul etmiyorsak da, bu fikrin değişiminin somut sonuçlarını görmek tüm insanların en çok arzuladığı şeyler arasında gelmektedir. Umarım gelecek, beraberinde gerçek barışı da yanında getirir ve yüzyıllardır süre gelen bu savaş olgusu yerini sadece fikri değil, somut olarak da barış olgusuna bırakır.